

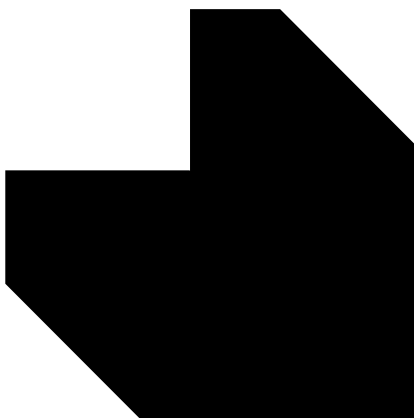
Akram Ajlisi
Kamenné sny

Větrné mlýny

Větrné mlýny

Akram Ajlisi
Kamenné sny
román-rekviem

Akram Ajlisli
Kamenné sny

Kniha vyšla v rámci projektu Visegrad Eastern Partnership Literary Award, který byl podpořen Mezinárodním visegrádským fondem a je realizován Univerzitou Komenského v Bratislavě.

© Akram Ajlisli, 2015

Translation © Alexandra Stelibská, 2015

© Větrné mlýny, 2015

ISBN 978-80-7443-159-3 (papírová kniha)

ISBN 978-80-7443-162-3 (eBook)

Překlad Alexandra Stelibská

Českému čtenáři

Žiji stejně jako dříve v Baku, izolovaný od společnosti, s úřady nekomunikuji. Obyčejní lidé se ke mně chovají bez zášti. Na ulicích města mi občas dokonce projevují neskrývané sympatie. Nyní téměř všichni lidé v Ázerbájdžánu vědí, jak vypadám. Viděli mě totiž mnohokrát na všech televizních stanicích, když byla zahájena celá ta propagandistická mašinerie vrcholné moci, která mě označila za zrádce národa a nepřítele lidu, a to všechno výlučně v duchu nejhorších časů sovětského ideologického impéria.

Lidé na vlastní oči viděli, jak pálí mé knihy v plápolajících ohnících ve městech i na venkově, jak davy organizované shora proklínají mou osobu, jak spisovatelé, poslanci a všemožní „vlastenci“, tito pololidé, požadují šibenici pro mou osobu.

Tohle všechno jsem mohl sledovat jak já, tak i celá má rodina po dobu několika měsíců. Viděla to má žena, která dlouhá léta pracovala jako ředitelka dětské knihovny a jež byla zničehonic bezdůvodně odvolána,

viděl to i můj dospělý syn, zkušený ekonom, který kvůli mým hříchům také přišel o práci.

Kvůli *Kamenným snům* jsme museli snášet mnoho urážek a příkoří. Očernili mě doslova všichni: novináři, profesori, akademici, dokonce i Šejch-ul-Islám — nejvyšší náboženský představitel země, jako by dočista zapomněl na Boha i na proroky, označil mě za odpadlíka od víry, jen aby se zavděčil Nejvyšší Moci.

Viděl jsi tu epidemii zbabělosti a zrady? Často jsem se ptal sám sebe a také si sám odpovídal: Ano, viděl. Všichni se chovají stejně hanebně, jako by se spikli.

Jak se mnohokrát v dějinách ukázalo, když je zemi zle, nejvíce ze všech strádají spisovatelé. Je tomu tak proto, že mocichtiví pánové kdoví proč nechtějí slyšet pravdu o vlastní zemi.

V mé zemi je velmi mnoho spisovatelů. Více než šestnáct set z nich se honosí oficiálním průkazem Svazu spisovatelů (jenž je financován úřady). A těchto šestnáct set spisovatelů je vždy připraveno podpořit jakoukoli „iniciativu“ vedenou shora. Nikoho, kdo zná skutečnou podstatu autoritativních režimů, proto nemůže překvapit moje zvláštní postavení mezi ázerbájdžánskými spisovateli. V mé zemi je nyní pravda ještě více nežádoucí než za dob sovětského ideologického revanšismu.

Ale jak se říká v Bibli: „Kdo vytrvá až do konce, bude spasen.“ Všechny ty útoky ze strany mocenských špi-

ček jsem ustál jen díky své vytrvalosti a nezdolnosti členů mé rodiny. Díky ohromné podpoře ze zahraničí. A, co je nejdůležitější, díky tomu, že jsem o své pravdě nepochyboval.

Za svůj román jsem byl nominován na Nobelovu cenu míru za rok 2014. *Kamenné sny* vyšly německy a byly navrženy na německou Bookerovu cenu. Můj román byl vydán také finsky a lotyšsky. Chystá se i italské a slovenské vydání.

Mám velkou radost, že tato má tenká knížečka nyní vychází i česky. Hřeje mne pomyšlení, že má kniha vychází v češtině, v jazyce Jana Husa, Karla Čapka, Jaroslava Haška, Julia Fučíka a Václava Havla.

*Věnováno památce mých krajanů,
již po sobě zanechali neoplakanou bolest.*

**Záhadná smrt staré šatnářky,
smrtelně nebezpečný žert slavného herce
a stranická knížka jako zbraň**

Kapitola první

Stav pacienta, kterého právě přivezli na traumatologické oddělení jedné z největších nemocnic v Baku, byl velmi vážný.

Pacienta ležícího v bezvědomí na nemocničním lehátku vezli středem potmělé chodby, která se táhla přes celé poschodí nemocnice, na operační sál umístěný v druhém křídle budovy. Vezli ho dvě ženy v bílých pláštích a stejně tak ustrojení dva muži. Vedle lehátka šel i samotný chirurg, vyhublý, šedovlasý muž střední postavy, který mezi svými kolegy vynikal svou zdrženlivostí, velitelskou strohostí ve tváři a mimořádnou čistotou pláště.

Pokud bylo na celé této situaci, jinak zcela běžné pro nemocniční prostředí, něco příznačného, něco, co se zdálo nemístné, byla to tragikomičnost ve vzezření a jednání muže, který pacienta na kliniku přivezl. Tento malý neposedný muž ve věku mezi pětapadesáti a šedesáti lety s drobným obličejíčkem, který nikterak nekorespondoval s jeho ohromným kulatým břichem, pobíhal kolem lékaře a neustále dokola opakoval:

„Doktore, doktore můj zlatý... zabili ho. Takového člověka uprostřed bílého dne zmlátili, zničili. To ti je rázové, doktore, jerevanští Ázerbájdžánci, ti to byli. Pět šest chlapů, jerázů. Tihle grázlové si vůbec neváží lidí, můj drahý doktore. Necení si ani herců, ani básníků, ani spisovatelů. Stačí o někom říct, že je Armén, a je po něm. Okamžitě ho skopnou na zem a zadupou jak divá zvěř. Roztrhají ho na kusy, a jen se opovaž k nim přiblížit... Říkám jim: nebijte ho, ten člověk, povídám, není Armén, je náš, syn našeho lidu, hrdost a svědomí národa. Ale copak mě někdo poslouchá? Ani mě nenechali říct, kdo jsem. Dostal jsem takový kopanec do boku, že jsem div na místě neumřel. Přímo sem, doktore, do pravého boku. Doteď mě to tam strašně bolí..“

Doktor příliš dobře nerozuměl, co muž, který pacienta přivezl, povídá. A možná tomu ani nechtěl rozumět. Možná ani neslyšel, co ustavičně drmolil tenhle úzkostlivý, směšný muž, jenž měl k hnědé kostkované košili uvázanou žlutou kravatu. Leč pozorný člověk by si mohl všimnout, že se lékař čas od času tiše pousmál pod vousy. Nikoliv proto, že s každým slovem, s každým gestem muže, který přivezl pacienta, vznikala komická situace. Ale spíš proto, že světlovlasý muž, jenž ležel na lehátku, byl vyhublý a zjevně velmi vysoký. A dost možná, že protichůdnost ve vzezření těch dvou doktorovi připomínala nejsmutnější stránky příběhu Dona Quijota a Sancho Panzy.

Když došli ke dveřím operačního sálu, jeden z mužů v bílém plášti zatarasil směšnému člověku se žlutou kravatou cestu.

„Nechte ho,“ řekl lékař, „zdá se, že mu něco leží na srdci. Jen ať se vypovídá.“

Sál, který byl o poznání menší než chodba, se přesto jevil jako prostorná místnost s vysokým stropem a obrovskými okny. Operační stůl, stojící uprostřed, připomínal lehátko zakryté prostěradlem, na němž ležel pacient. Dva muži, kteří lehátko se zraněným přivezli, pacienta zvedli, položili ho na stůl, pohledem požádali doktora o svolení a beze slova odešli ze sálu.

„Peroxid!“ řekl nahlas chirurg zdravotním sestřám, když si ohrnoval rukávy pláště. „Doneste peroxid a očistěte mu obličej.“ Při pohledu na zakrváceného pacienta zamumlal nějakou nadávku a jeho souputníka se zeptal: „Kdo mu to udělal?“

„Vždyť jsem vám, doktore, říkal, že jerázové. Ti zpropadení běženci z Arménie. Jako by nestačilo, že mu rozbili celý obličej. Pak ho ještě povalili na zem a jako divoká zvířata ho začali tlouct do břicha. Ještě štěstí, že jsem přiběhl. Vyrazil jsem ráno do města projít se na čerstvém vzduchu. Odcházím z toho proklatého místa zvaného Parapet a vidím, jak u fontány pět nebo šest kníratých ničemů mlátí člověka. A lidé stojí okolo a mlčky přihlížejí...“ Vtom se najednou zajíkl. Jeho rty se stále pohybovaly, ale jak se zdálo, slova mu vázla v hrdle.

„Peroxid došel, doktore,“ co možná nejtíšeji řekla omluvným hlasem jedna ze sester. (Jedna z nich byla starší, druhá úplně mladinká.)

„Líh snad ještě je,“ řekl beznadějně doktor.

„Ne, není, doktore. Všechno, co jsme měli, se spotřebovalo včera.“

„Dobře, tak ho omyjte vodou. S hypermanganem opatrně.“ Doktor si umyl ruce mýdlem u umyvadla v rohu místnosti a potom přistoupil k operačnímu stolu.

„Všechno z něj sundejte. Nechte mu jen trenýrky.“

Pacient, jehož obličej, nos, podbradek, límec oranžové vlněné košile a šosy světle modrého saka byly celé potřísněné jasně červenou krví, ležel na stole tak klidně, jako by na náměstí, zvaném Parapet, nemlátili jeho, ale jeho nejzavilejšího nepřítele. Tvrdě spal, ačkoli se z jeho hrudi často draly chraplavé steny. Nejenže spal, ale vypadalo to, že se mu i zdají sny, přičemž mu tyto sny dle všeho přinášely velké potěšení.

Zatímco ženy omývaly z pacientova obličej zaslou krev, doktor mu měřil tep. Když sestry pacienta svlékly, začal ho lékař důkladně prohlížet a mluvit tak, jako by sám sobě podával zprávu nebo někomu diktoval:

„Trzná rána na spodním rtu na dva stehy. Čelisti bez zjevných fraktur. Dva vykloubené klouby na levé horní končetině: v oblasti lokte a zápěstí. Vykloubené dva prsty na pravé ruce: palec a prostředníček. Silně pohmožděné svaly na levé dolní končetině. Fraktura pravé

česky. Záda, hrudník a páteř bez zjevných anomálií. Žádné fraktury na lebce nejsou patrné.“ Doktor umlkl a znovu rozčileně zaklel. „Otřes mozku!“ řekl kdoví proč hlasitě a rusky, potom vytáhl z kapsy kalhot kapesník, pomalu si utřel pot z čela a znovu rusky dodal: „Zbili ho bestiálně!“

Po každém slově proneseném lékařem se ve tváři muže, který přivezl pacienta, zračily všechny jeho prožitky, všechen jeho bol a utrpení. Stěží se bránil slzám. Jakmile doktor dokončil vyšetření pacienta, přestal se muž ovládat. Usedavě se rozplakal jako ukřivděné dítě.

Jedné z žen stojících v bílých pláštích u operačního stolu (té, co byla mladší) vyhrkly slzy. Postarší sestřička byla také rozrušená a bolestně zavrtěla hlavou. I doktorovi bylo toho muže velmi líto. Začal ho uklidňovat:

„Ale no tak, neplačte... Není to tak zlé. Za dva týdny bude váš přítel jako rybička, já vám ho vykurýruju.“

Doktor sklopil hlavu a zamyslel se, pak znovu hlavu zvedl a s určitou opatrností se zeptal:

„Ty tedy říkáš, že je Armén?“

Náš komický hrdina překvapeně vyvalil oči.

„Copak vy ho neznáte? Vy neznáte Sadaje Sadyglyho? Pýchu ázerbájdžánského divadla! Herce číslo jedna! Vy skutečně neznáte našeho velikého mistra? Ani v televizi jste ho neviděl? Dokonce i mě jste musel nejednou vidět v televizi, doktore. Možná jste si mě jen nezapamatoval... Nüvariš Karabachly — známý představitel

komických rolí. To, že neznáte mě, budiž. Nemám vám to za zlé. Ale není člověka, který by neznal Sadaje Sadyglyho. Vždyť nikdo na světě neztvárnil Hamleta, Ajdyna, Kefliho Iskendera tak jako on.“

„Já vás poznala hned,“ s neskrývanou hrdostí řekla mladá zdravotní sestra.

„Vás oba jsem často vídala v televizi,“ kdoví proč s jistou koketerií pronesla její starší kolegyně. „A doktor Farzání je v tom nevinně. Víc jak třicet let žil v Moskvě a nejsou to ani tři roky, co se vrátil do Baku.“

Když herec pochopil, proč ani jeho, ani Sadaje Sadyglyho doktor nepoznal, rázem se uklidnil. A to, že sestry, které je poznaly hned, na sobě nedaly nic znát, přičetl Nüvariš Karabachly na vrub jejich strachu, že by se to doktorovi nemuselo líbit.

Nüvarišovi Karabachlymu došlo, že nic z toho, co vyprávěl, doktor nevnímal. Buď byl příliš zamyšlený, nebo on, Nüvariš Karabachly, samým rozrušením nedokázal najít ta správná slova. Proto se pokusil co nejvíc soustředěně, ještě jednodušeji a primitivněji převyprávět všechno, co se odehrálo na Parapetu.

„Celé se to seběhlo následovně. Procházel jsem se dnes po městě. Kolik bylo hodin, vám přesně neřeknu, možná deset, možná jedenáct. Na Parapetu je takové místo s fontánou, nejspíš už jste tam někdy byl. A právě odtamtud se ozval strašlivý křik. Někdo tam doslova vyl. Ukázalo se, že to byl starý Armén. Šel koupit chleba

a vtom se dostal do rukou těch jerázů. Přímo v domácím... A v pantoflích. Než jsem dorazil na místo, nebožák už byl mrtvý a hozený do fontány. Ale oči měl pořád otevřené, doktore, a díval se přímo na mě. Osobně jsem neviděl, jak ho zabili. Ti, co tam byli dřív, vyprávěli, že Arména nejdřív hodili do fontány, přímo do ledové vody. Jenže on, starý člověk, nesměl ve studené vodě zůstat. Snažil se vylézt. Ale ti chlapi stáli u kraje fontány a kopali do něj, dokud ho neukopali k smrti. A Sadaji Sadyglymu, Bůh mu pomáhej, se věčně lepí smůla na paty. Proč by se jinak právě on ocitl přesně v tu chvíli na tom proklatém místě? Nevydržel to, to je celé! Je to přece umělec, humánní člověk. Jeho srdce to nevydrželo. Vrhł se na pomoc. Jak by tihle jerázové mohli vědět, kdo to je, co je zač? Vždyť jsou to přistěhovalci, nejsou místní. Proto ho považovali za Arména a pustili se do něj jako divá zvěř. Kdybych přišel jen o minutu později, dopadl by stejně jako starý Armén. Ale Bůh se nad ním smíloval, zůstal naživu. Na kolenou vás prosím, doktore, zachraňte ho. Život tohoto velikého muže je nyní ve vašich rukách.“ Těmito patetickým slovy ukončil herec svou řeč.

Lékař chtěl co nejdříve zahájit operaci. Ale zdálo se, že k tomu něco chybí. Navíc bylo vidět, že hercovo vyprávění jím otřásl. Neviděl nic divného na tom, že onen Hamlet-Othello-Kefli-Iskender, který před ním leží v bezvědomí na stole, se vrhl zachraňovat starého

Arména. Podle doktora by to samé udělal každý, kdo se považuje za člověka. Avšak obyvatelé tohoto města, jako by se spolčili, snažili se vyhýbat tomu, čemu se říká lidskost. Zdálo se, že je pro ně dokonce nevýhodné uchovávat si lidskou tvář.

Ani ne před deseti až patnácti dny přímo na tom samém místě, na tomto operačním sále, prováděl velmi složitou operaci arménské dívce, které bylo čtrnáct nebo patnáct let a bůhví jakým zázrakem se dostala sem do nemocnice.

V metru, kde je vždy plno lidí, se na ni vrhlo několik Ázerbájdžánek a začaly ji lynčovat. A několik dní předtím nějaký zdegenerovaný básník vtrhl do nemocnice, zbil a vyhnal z ordinace lékaře, který sloužil 40 let na kardiologii, a to jen proto, že dotyčný měl tu smůlu a narodil se jako Armén. Po tomto incidentu v nemocnici nezůstal jediný Armén, jak mezi lékaři, tak i pomocným personálem. Někteří se schovávali doma, jiní navždy odjeli z Baku.

„Teď je mi to jasné, Nümajiši müallim. Jak říkají Peršané, ‚mesele malum est,‘“ řekl doktor veselým hlasem, který nijak neladil s jeho neskrývaně špatnou náladou, a rovnal přitom chirurgické nástroje.

Nüvariš Karabachly se neurazil, když doktor zkomolil jeho jméno (člověk, který strávil více jak třicet let v Moskvě, na to měl plné právo), ale neopomenul mu ho připomenout:

„Ale kdo je to nějaký Nüvariš Karabachly, doktore?“ pronesl. „Jen obyčejný herec. Stovka Nüvarišů nesahá jednomu Sadaji Sadyglymu ani po kotníky. Kéž by místo něj ti bídáci zbili mě.“

„On je taky z Karabachu?“ zeptal se doktor, přičemž už poněkolkáté měřil pacientovi tep.

„Kdepak, doktore. Ani já nejsem odtamtud. Pocházím z Kürdamiru. Karabachly je jen pseudonym. A Sadaj Sadygly se narodil v Nachičevanu, tam v Ordubadském okrese je takové místo, vesnice Ajlis. Je to starobylá vesnice, i když osobně jsem tam, doktore, nikdy nebyl. Kdysi tam prý žilo hodně Arménů. Sedm nebo osm jejich kostelů tam snad stojí doteď. Podle všeho byli ti Arméni moc šikovní, dobří lidé. A Sadaj Sadygly je ten typ člověka, který i kdyby se svět obrátil vzhůru nohama, nikdy nebude tvrdit, že bílá je černá. Kolikrát už doplatil na svoji prořízlou pusou, a stejně se nepoučil. Za pár měsíců oslaví padesátku, ale ve skrytu pořád zůstává desetiletým klukem. Co na srdci, to na jazyku. Nic si nemůže alespoň občas nechat pro sebe, dokonce ani v tak nebezpečné době jako dnes. Říkává: nikoli Arméni, to my jsme ti špatní. Nebojí se. Povídá to všude — i u nás v divadle i v čajovnách.“

Doktor Farzání doširoka otevřel oči a tentokrát se podíval do tváře pacienta s jakýmsi zvláštním zájmem. Jako by ho viděl poprvé. Ženy, které doteď mlčely jako

hrob, si začaly živě o něčem špitat. Farzání vzal rozhodně Nüvariše Karabachlyho pod paží a cestou ke dveřím mu povídá:

„Tak, mladý muži, tady už nejsi nic platný. Posad se na chodbě, odpočiň si. Anebo jestli chceš, běž domů, dej si štamprle, jak se sluší a patří, a běž si lehnout. Pak přijdeš, když se ti bude chtít. To ti není, kamaráde, žádné slepé střevo, tady je zapotřebí generální údržba, tři až čtyři hodinky to potrvá. Neměj strach. Tvůj přítel bude žít. Udělám z něho takového Othella, až z toho Desdemona samou radostí padne naznak.“

S těmito slovy vyprovodil doktor herce na chodbu a zavřel za ním dveře.

Ve chvíli, kdy se lítací dveře operačního sálu zavřely, Nüvariš Karabachly pocítil palčivou samotu, jako by doslova celý svět zůstal tam, za zavřenými dveřmi.

Dlouhou potemnělou chodbou vanul hřbitovní stesk. Bylo zhasnuto. Kolem dokola ani živé duše. Velká dvoukřídlá okna na protější straně chodby byla ponuře matná, nepropouštěla žádné světlo — byla buď příliš zaprášená, nebo už byla venku tma.

Jen na jednom místě, nedaleko zaskleného balkonu u dveří, bylo vidět lavičku. Na chodbě nebylo kam jinam si sednout. Nüvariš Karabachly cítil, jak se mu točí hlava a dělá se mu nevolno, a tak se pomalu sunul směrem k lavičce. Už dlouho si chtěl zapálit, ale neměl ani dost

sil, aby strčil ruku do kapsy a vyndal odtud krabičku cigaret.

Když došel k lavičce, spatřil na zdi přímo u dveří dvě nad sebou přitlučené cedulky. Na vrchní bylo velkým černým písmem napsáno: CHIRURGICKO-TRAUMATOLOGICKÉ ODDĚLENÍ, a na té spodní stálo písmem o něco drobnějším: Vedoucí oddělení MUDr. Faríd Hasanovič Farzání. Dveře do kanceláře doktora Farzáního byly otevřené.

Ačkoli byl naprosto vyčerpaný a netoužil po ničem jiném než si sednout, Nüvariš Karabachly se na lavičku u dveří posadit nehodlal. Zdálo se mu, že když si teď sedne, už nikdy nevstane. Opatrně nahlédl přes otevřené dveře do kanceláře, kde byl stůl, dvě staré židle, pohovka, sejf, lednice, stará televize, elektrická konvice, umyvadlo... Vytáhl z kapsy cigarety, ale opět se neodhodlal si zapálit. Pocit nevolnosti byl čím dál silnější, a tak se vydal směrem k oknu, a aniž by k němu došel, uviděl, že i na druhou stranu od operačního sálu vede stejná dlouhá chodba. Ale na rozdíl od tamté — prázdné, na jejímž začátku měl svou kancelář doktor Farzání, v téhle byla spousta oken a po celé délce řada světle modrých dveří jednotlivých pokojů, které směřovaly k matným oknům popelavé barvy.

U jednoho z oken stál mladík se zasádrovanou nohou, opřený o berle, a kouřil. U otevřených dveří

nejvzdálenějšího pokoje stála postarší žena s obvázanou rukou. Kromě těch dvou nebylo na chodbě ani živáčka.

Nüvariš Karabachly si zapálil cigaretu, kterou celou tu dobu držel v ruce, ale jen co poprvé potáhl, zatmělo se mu před očima. Ze strachu, že spadne, se opřel o stěnu a pomalu se dosoukal k lavičce, na níž seděl tak dlouho, dokud se ta clona, která se mu spustila před očima, postupně nerozplynula.

Clona Nüvariše Karabachlyho neznepokojovala. Byl už na ni zvyklý.

Větší starost mu nyní dělalo, jak o tom, co se stalo, poví ženě Sadaje Sadyglyho, Azadě chanym.

Nüvariš byl v domě Sadaje Sadyglyho častým hostem. A věděl, kde jeho žena pracuje. Azada chanym bude nejspíš ještě v práci. Ale vstát a vypravit se za Azadou chanym do práce bylo nyní nad jeho síly. Neměl ještě promyšleno, jak jí to všechno sdělí. Nejlepší bude, když tu zůstane a počká si na konec operace. Až operace skončí, Sadajovy rány budou obvázány a vrátí se mu vědomí, bude mnohem snazší o všem Azadě chanym povědět. (Zapomněl, že dnes je neděle, tudíž v práci nebude.)

Nüvariš Karabachly byl třikrát ženatý, ale dnes večer na něj nikdo v celém městě nečekal.

První pokus založit rodinu uskutečnil, když mu bylo něco kolem devatenácti dvaceti: jednoduše posadil svou

milou do taxíku a bez zásnub, svatby i bez věna ji přivedl do domu svého otce. Že nebyli svoji, by tolik nevadilo, ale Nüvarišova matka nemohla své snaše odpustit, že přišla do domu svého muže bez věna. Válčily spolu měsíc a půl, až si nakonec dívka sbalila své věci a odešla z domu, aby se do něj už nikdy nevrátila.

Přibližně ve stejnou dobu, to byl ještě mladý a dostával v divadle jen vedlejší role, se jednomu z vysloužilých zaměstnanců divadla „zlepšily bytové podmínky“ a onen vlhký byt v suterénu na Montiňáku dali Nüvarišovi. Jen devět měsíců tam Nüvariš prožil se svou druhou ženou, která zemřela na rakovinu plic. Třetí žena Nüvariše Karabachlyho — Julietta, šestatřicetiletá stará panna, byla dcerou jednoho z předních herců divadla. Pět let nemohli mít děti. Pak se jim narodil syn. Ale jednou v noci, když byly malému sotva tři měsíce, Julietta během kojení tvrdě usnula, a když se vzbudila, našla zmodralé tělíčko dítěte mezi svými prsy. Nemohla si to odpustit, neustále slyšela pláč svého mrtvého děťátka, které se dožadovalo mléka. Přestala jíst, pít, spát. Chuděrka zemřela ani ne deset dní po smrti svého miminka. Seschla jako tříška, dohořela jako svíčka a vytratila se jako stín, jako by ani nikdy neexistovala.

Nyní už více jak deset let bydlel Nüvariš v pěkném dvoupokojovém bytě. Do února tohoto roku tu vedl sice osamělý, ale v porovnání s dneškem poklidný, možná až příliš spokojený a bezstarostný život. A hle, jaká ironie